

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-02-15

Diarienummer 0750/23

Handläggare

Annelie Eriksson

Telefon: 031-368 32 76

E-post: annelie.eriksson@kultur.goteborg.se

Annika Cross

Telefon: 031-368 36 89

E-post: annika.cross@kultur.goteborg.se

Redovisning av uppdrag – förslag på hur Trulsegårdens bibliotek kan ersättas med en biblioteksservicestation eller annan kompletterande biblioteksservice

Förslag till beslut

I kulturnämnden

1. Kulturnämnden stänger Trulsegårdens bibliotek vid vårterminens slut.
2. Kulturnämnden uppdrar åt kulturförvaltningen att säga upp den nuvarande staden-interna överenskommelsen med grundskoleförvaltningen gällande lokalupplåtelse i Trulsegårdsskolan.
3. Kulturnämnden förklarar uppdraget till förvaltningen, att utreda hur Trulsegårdens bibliotek kan ersättas med en biblioteksservicestation eller annan kompletterande biblioteksservice, som fullgjort (2023-09-25 § 189 punkt 5).

Sammanfattning

I samband med ärendet *Inhyrning av ersättningslokal för folkbiblioteket i Hjällbo* gav kulturnämnden förvaltningen i uppdrag att låta utreda möjligheterna att tillfälligt ersätta Trulsegårdens bibliotek med en biblioteksservicestation eller annan kompletterande service (2023-09-25 §189 punkt 5).

Att ersätta Trulsegårdens bibliotek med en biblioteksservicestation eller annan kompletterande service skulle innebära lägre kostnader än det nuvarande bemannade biblioteket. Förvaltningens preliminära beräkning är att en sådan förändring kan generera en årlig besparing om 1,2 miljoner kronor, vilket balanserar tillkommande lokalkostnader samt kostnader för leasing och teknik för Hjällbo bibliotek i ny lokal.

En fördjupad utredning har inte visat på någon lämplig lokal i området som kan inrymma en biblioteksservicestation. Området består i huvudsak av bostäder och naturområden och det finns inte några knutpunkter eller naturliga samlingsplatser där en biblioteksservicestation kan inrymmas i en befintlig byggnad.

Området Skra Bro, som ligger i närheten av Trulsegården, ska under tre etapper byggas ut med lägenheter, ett närcentrum med viss service och en kollektivtrafikknutpunkt med pendelparkering. Inför att området är fullt utbyggt, vilket nu ser ut att ligga 5–10 år i fram

i tiden, kan en ny utvärdering gällande behov av folkbiblioteksservice göras. Utifrån de planer som finns idag, är det möjligt att området då kommer vara väl lämpat för ett mindre profilbibliotek eller servicestation. Byggnation av de första bostadsrätterna i området har startat. Uppförandet av ytterligare bostäder samt ytor för service i den första etappen är dock pausade i nuläget med anledning av konjunkturen. Förvaltningen kommer att bevaka den fortsatta utvecklingen av Skra Bro och följa upp behovet av bibliotek i området genom nämndens lokalbehovsplan. Vid stängning av Trulsegårdens bibliotek kan alternativ biblioteksservice ske i området genom en utvidgning av bokbussarnas hållplatser i geografisk närhet till Skra Bro och/eller Trulsegården. En utökning av bokbussverksamheten i området kommer kunna hanteras inom befintlig budgetram.

Vid en stängning av Trulsegårdens bibliotek behöver kulturförvaltningen säga upp den nuvarande lokalen om 190 kvm. Avtalstiden för den nya lokalen i Hjällbo startar preliminärt vid årsskiftet 2024/2025, vilket innebär att den staden-interna överenskommelsen med grundskoleförvaltningen gällande lokal i Trulsegårdsskolan behöver sägas upp för att balansera kostnaderna för avtal gällande ny lokal i Hjällbo. Efter en stängning av Trulsegårdens bibliotek kommer kulturförvaltningen utrymma och lämna lokalen under hösten eller som senast vid årsskiftet 2024/2025.

Trulsegårdens bibliotek är organiserat inom en enhet där även Biskopsgårdens bibliotek, Friskvåderstorgets pop upp bibliotek och Torslanda bibliotek ingår. Två medarbetare, om en årsarbetare, arbetar på Trulsegårdens bibliotek idag men arbetar också delvis i annan biblioteksverksamhet inom enheten. Med den stora personalvolym som förvaltningen har och med befintlig personalrörlighet och naturliga avgångar bedöms att den medarbetare som nu har sin placering på Trulsegårdens bibliotek kommer kunna erbjudas en redan finansierad tjänst inom avdelningen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

I ärendet *Inhyrning av ersättningslokal för folkbiblioteket i Hjällbo* (2023-09-25 § 189) redogjorde förvaltningen för kommande kostnadsökningar om 895 000 kronor för den nya biblioteksverksamheten i Hjällbo, samt för leasing-kostnader för inredning och teknik. Verksamhetskostnaderna inklusive personalkostnader beräknas ligga på samma nivå som i nuvarande lokal. Förvaltningen bedömde att den ökade kostnaden förutsatte en ökning av kommunbidragsramen inför år 2025 alternativt att nämnden justerar kostnaderna för annan verksamhet. Utifrån detta gav nämnden förvaltningen i uppdrag att utreda och återkomma till nämnden med hur Trulsegårdens bibliotek kan ersättas med en biblioteksservicestation eller annan alternativ service.

Göteborgs Stad har, liksom övriga kommuner i Sverige, en ansträngd ekonomi och den demografiska utvecklingen kommer att öka stadens kostnader för lagstadgad verksamhet över tid. Kulturnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att effektivisera verksamhet och minska långsiktigt fasta kostnader. Det stärker behovet av att effektivisera nämndens verksamhet. Samtidigt förändras behoven hos den verksamheten är till för när befolkningens sammansättning förändras. Det gör att nämnden behöver hitta nya sätt att leverera på grunduppdraget för att möta invånarnas behov.

Nämnden behöver hantera kostnader för omlokalisering av folkbiblioteket i Hjällbo inom ram och bedömer därför att de ökade kostnaderna behöver hanteras genom anpassning av annan biblioteksverksamhet.

Det finns idag inte någon lämplig lokal för en biblioteksservicestation i området. Alternativet är därmed att ersätta Trulsegårdens bibliotek med annan alternativ biblioteksservice så som läsfrämjande arbete och ytterligare bokbuss hållplatser i området.

Bedömningen är att en stängning av Trulsegårdsskola, ersatt med alternativ biblioteksservice genererar en årlig besparing om 1,2 miljoner kronor gällande lokalkostnader, vilket balanserar tillkommande lokalkostnader samt kostnader för leasing och teknik för Hjällbo bibliotek i ny lokal. En utökning av bokbussverksamheten i området kommer kunna hanteras inom befintlig ram.

Stängningen berör en årsarbetare vilket motsvarar personalkostnader med en helårseffekt om 570 000 kronor. Med den stora personalvolym som förvaltningen har och med befintlig personalrörlighet och naturliga avgångar bedöms att berörd medarbetare kommer kunna erbjudas en redan finansierad tjänst inom avdelningen.

Bedömning ur ekologisk dimension

Att utöka alternativ biblioteksservice i området med möjlighet att använda eldrivna barnbokbussar förväntas bidra positivt till att minska verksamhetens klimatavtryck. Att erbjuda alternativ biblioteksservice i form av bokbussar kommer innebära att användarna inte behöver förflytta sig med allmänna kommunikationsmedel eller egen bil för att lämna och hämta sina medier. Det innebär dessutom att de boktransporter som idag sker till Trulsegårdens bibliotek kommer att upphöra.

Bedömning ur social dimension

Området Björlanda bedöms vara ett socioekonomiskt starkt område med relativt hög medelinkomst och en relativt hög andel av ungdomar som är nöjda med sin fritid (74-81 procent). Björlanda är ett område med goda förutsättningar för barn och unga att få en god uppväxt. Enligt de senaste siffrorna levde enbart 2,4 procent av hushållen i Björlanda med barn under 18 år i relativ fattigdom. Detta är den lägsta andelen på hela Hisingen. Barnvårdscentralens språkscreening visar att 90 procent bedömdes ha en god språkutveckling. 15 procent av barn i årskurs fem i området läser varje dag och att 89 procent läser böcker minst en gång i månaden, elva procent läser aldrig böcker.

Barn och ungas fritidsläsning bedöms kunna främjas ytterligare med barnbokbussarnas verksamhet. I dag besöker bokbussarna hållplats Älvdanshagen i Lilleby men bedöms behöva utökas med ytterligare en hållplats i området som till exempel i Skra Bro och/eller Trulsegården. Bokbussarna besöker också förskolor i området genom sina förmiddagsturer.

I remissvar från pensionärsrådet angående *Förslag till Göteborgs Stads biblioteksplan 2024–2028* lyfts betydelsen av en fortsatt utvecklingen av bokbussverksamheten. Pensionärsrådet vill betona bokbussarnas viktiga roll, särskilt för barn/ungdomar och pensionärer som bor långt från bibliotek, men också som en synlig och viktig påminnelse om att biblioteken finns och därmed tydliggör samhällets strävan till att utöka den kulturella delaktigheten.

Samverkan

På SSG Sydväst / Hisingen 2023-10-10 har information lämnats om *Kulturnämndens lokalbehovsplan 2023* samt kulturnämndens uppdrag till förvaltningen att undersöka

möjligheten att ersätta Trulsegårdens bibliotek med en biblioteksservicestation eller annan kompletterande service.

Expedieras till

Grundskolenämnden

Ärendet

Kulturnämnden har att ta ställning till om Trulsegårdens bibliotek ska stängas vid vårterminens slut och att kulturförvaltningen därmed säger upp den nuvarande staden-interna överenskommelsen med grundskoleförvaltningen gällande lokalupplåtelse i Trulsegårdsskolan, i väntan på möjligheten till en framtida inhyrning av en mindre lokal för ett profilbibliotek eller servicestation.

Kulturnämnden har vidare att ta ställning till att förklara uppdraget till förvaltningen, att utreda hur Trulsegårdens bibliotek kan ersättas med en biblioteksservicestation eller annan kompletterande biblioteksservice, som fullgjort.

Beskrivning av ärendet

I samband med redovisning av biblioteksutredningen *Framtidens bibliotek*¹ fattade kulturnämnden ett inriktningsbeslut om att folkbiblioteken på sikt inte ska lokaliseras i skolor.

I *Kulturnämndens lokalbehovsplan 2023*² beskrivs folkbibliotekens lokalbehov i nutid, närtid och framtid. Syftet med lokalbehovsplanen är att redovisa lokalbehov för de verksamheter som kulturnämnden ansvarar för. Planen omfattar nämndens befintliga, tillkommande och avgående lokalbehov. Den beskriver också utmaningar och möjligheter i nämndens lokalbehov. I planen finns beskrivet att Trulsegårdens bibliotek bedöms behöva lämna lokalen i Trulsegårdsskolan, och som alternativ etablera en biblioteksservicestation i väntan på profilbibliotek.

I samband med ärendet *Inhyrning av ersättningslokal för folkbiblioteket i Hjällbo*³ gav kulturnämnden förvaltningen i uppdrag att låta utreda möjligheterna att tillfälligt ersätta Trulsegårdens bibliotek med en biblioteksservicestation eller annan kompletterande service.

I föreliggande tjänsteutlåtande beskrivs förvaltningens beredning av ärendet, dagens verksamhet i Trulsegårdens bibliotek samt demografiska fakta om mellanområde Björlanda samt förslag till alternativ biblioteksservice. Slutligen redovisar förvaltningar sina bedömningar och förslag.

Förvaltningens beredning av ärendet

Förvaltningen har undersökt om det finns lämpliga lokaler i området men inte funnit någon som skulle uppfylla kriterierna för en biblioteksservicestation. Inför att området Skra Bro är fullt utbyggt, vilket nu ser ut att ligga cirka 5–10 år i fram i tiden, kan en ny utvärdering gällande behov av folkbibliotek göras. Utifrån de planer som finns idag, är det möjligt att området då är väl lämpat för ett mindre profilbibliotek eller servicestation.

Områdena Trulsegården och Skra Bro består idag till stor del av småhusbebyggelse, naturområden och jordbruksmiljöer. I Björlanda finns ingen kommunal mötesplats, lekplats eller aktivitetsyta med direkt gångavstånd för boende. Det finns heller ingen träffpunkt för äldre, utan den närmsta träffpunkten ligger i Södra Torslanda. Troligtvis besöker en del av de boende också den kommunala mötesplatsen i Södra Torslanda. Den

¹ [Biblioteksutredning gällande folkbiblioteken i Göteborg våren 2020](#), 2020-08-24 § 159.

² [Kulturnämndens lokalbehovsplan 2023](#), 2023-09-25 § 188.

³ [Inhyrning av ersättningslokal för folkbiblioteket i Hjällbo](#), 2023-09-25 § 189.

ligger geografiskt inte närmare än mötesplatsen i exempelvis Tuve, men upplevelsemässigt känns mötesplatsen i Torslanda troligtvis närmast.

Trulsegårdens bibliotek

Trulsegårdens bibliotek är ett mindre lokalt bibliotek med begränsade öppettider som ligger i Trulsegårdsskolans lokaler i Trulsegården / Skra Bro i Björlanda på Hisingen. Biblioteket är organiserat inom en biblioteksenhet där även Biskopsgårdens bibliotek och Friskvåderstorgets pop upp bibliotek och Torslanda bibliotek ingår. Två medarbetare bemannar idag Trulsegårdens bibliotek.

Kulturförvaltningen har idag en staden-intern överenskommelse med grundskoleförvaltningen gällande en lokalyta om 190 kvm. Bibliotekslokalen ligger inne i skolan och saknar egen entré, vilket innebär begränsningar i utveckling av biblioteksverksamheten, då inte meröppet-funktion kan inrättas, vilket sett till områdets karaktär annars hade kunnat vara en möjlig lösning för att utöka biblioteksservicen. Folkbiblioteket är sammanlagt öppet 29 timmar i veckan under begränsade öppettider. Måndag 10–19, tisdag–torsdag 12–17 och fredag 10–15.

Användningen av biblioteket har succesivt minskat från år 2019, då 21 800 utlån och 43 600 besök registrerades. 2023 var motsvarande siffror 8 300 utlån och 15 000 besök. Vilket kan jämföras med registrerade utlån som sker i Sannegårdens biblioteksservicestation som är ca 11 500. Utlånen på Trulsegårdens bibliotek är dessutom till övervägande del barn- och ungdomslån och sker mellan klockan 9.00 - 10.00 samt 13.00 - 16.00, vilket kan antas bero på att folkbiblioteket kompenserar avsaknaden av skolbibliotek. Trulsegårdens bibliotek har jämförelsevis ett mycket lågt cirkulationstal, där de flesta kategorier inte ens har ett cirkulationstal av 1 lån per exemplar/år. Totalt finns det 180 aktiva bibliotekskortsanvändare varav 92 är barnlånekort (4–15 år) samt ett antal lånekort som används av personal på skolor och förskolor.

Invånarna i mellanområde Björlanda ser troligtvis Trulsegårdens bibliotek och Torslanda bibliotek som sitt förstahandsval. Stadsbiblioteket 300 m² som ligger vid Brunnsparken kan också vara ett förstahandsval, då många som reser med spårvagn eller buss passar på att lämna eller låna på väg hem från eller till arbete eller andra besök i centrum.

Lokalt utvecklingsprogram Hisingen

Socialförvaltningen Hisingen har i samband med bildandet av den nya socialnämnden Hisingen och tillhörande förvaltning tagit fram ett Lokalt utvecklingsprogram för Hisingen 2022 (LUP Hisingen).⁴ Programmet har tagits fram av medarbetare som jobbar med sociala perspektiv inom samhällsplanering, folkhälsa, civilsamhälle, föreningsfrågor och trygghet som ett verktyg för att skapa mer jämlika livsvillkor för dem som bor och verkar lokalt på Hisingen. I nedanstående avsnitt redogörs en samfattning av innehåll i programmet som berör Björlanda.

Mellanområde Björlanda

I Björlanda bor ca 8 800 personer varav ca 2 200 barn och unga och 800 äldre än 65 år. Området gränsar till mellanområdena Tuve-Säve, Kärrdalen-Slättdamm, Södra Torslanda och Västra Biskopsgården. Fram till 1968 var Torslanda, där Björlanda ingick, en egen kommun vilket gör att det finns en utpräglad Torslandaidentitet. Björlanda är

⁴ Lokalt utvecklingsprogram för Hisingen 2022 (N166-0976/21)

starkt sammankopplat med Södra Torslanda, både utifrån kommunikationer och tradition. Troligt är att många är medlemmar i föreningar även i exempelvis Södra Torslanda.

I Björlanda var 2019 den disponibla medelinkomsten för vuxna i åldern 25 – 64 år 458 600 kronor, vilket är högt jämfört med snittet i Göteborg. Boende i Björlanda som är över 65 år har en disponibel inkomst på 298 800 kronor. Björlanda är ett område med goda förutsättningar för barn och unga att få en god uppväxt. Enligt de senaste siffrorna levde enbart 2,4 procent av hushållen i Björlanda med barn under 18 år i relativ fattigdom. Detta är den lägsta andelen på hela Hisingen.

Andelen barn i Björlanda som är inskrivna på förskolan är hög, med enbart cirka 10 procent av alla ett- till femåringar som inte var inskrivna 2020. Vid fem års ålder är samtliga barn inskrivna. Barnavårdscentralens språkscreening visar att språkutvecklingen hos barn i Björlanda är god. Över 90 procent bedömdes ha en god språkutveckling. 15 procent av barn i årskurs fem i området läser varje dag och att 89 procent läser böcker minst en gång i månaden, elva procent läser aldrig böcker.

Cirka 74 procent av flickorna och 81 procent av pojkarna är nöjda med sin fritid i Björlanda. Här finns ett rikt föreningsliv. Det handlar i huvudsak idrottsföreningar, där den varierande geografin med landsbygd, närhet till havet och mellanstad möjliggör allt från ridsport till segling och annan idrottsverksamhet.

Alternativ biblioteksservice

I dag finns fyra hållplatser i Torslanda / Björlanda där Älvdanshagens hållplats i Lilleby är den hållplats i området som ligger närmast Trulsegårdens bibliotek. Vid en stängning av Trulsegårdens bibliotek kan alternativ biblioteksservice ske i området genom en utvidgning av bokbussarnas hållplatser i geografisk närhet till Skra Bro och/eller Trulsegården, något som hanteras inom befintlig ram.

Därtill bedöms att uppsökande och läsfrämjande biblioteksverksamhet där barn och unga vistas på sin fritid, samt uppsökande läsfrämjande verksamhet för äldre, i samverkan med andra förvaltningar, organisationer och föreningar, är en möjlig åtgärd som kompenserar för en eventuell stängning av Trulsegårdens bibliotek.

Förvaltningens bedömning och förslag

De ökade kostnaderna som uppstår när Hjällbo bibliotek byter till ny lokal behöver balanseras genom anpassning av annan verksamhet eller justering av nämndens kommunbidrag. Förvaltningens bedömning är att en ökning av kommunbidrag är mindre trolig och föreslår mot bakgrund av detta att Trulsegårdens bibliotek stängs och ersätts med alternativ biblioteksservice så som bokbusservice samt uppsökande och läsfrämjande insatser i området.

En fördjupad utredning visar att det inte finns några lämpliga lokaler i området att tillgå som kan inrymma en biblioteksservicestation. Inför att området Skra Bro i Björlanda är fullt utbyggt, vilket nu ser ut att ligga cirka 5–10 år i fram i tiden, bedömer förvaltningen att en ny utvärdering gällande behov behöver göras. Utifrån de planer som finns idag, är det möjligt att området, då det är fullt utbyggt, är väl lämpat för ett mindre profilbibliotek eller servicestation.

Förvaltningens bedömning är vidare att användningen av Trulsegårdens bibliotek är låg och att andra bibliotek i närområdet så som Torslanda bibliotek och Stadsbiblioteket 300 m2 kan ses som möjliga alternativ för nuvarande användare och besökare vid en stängning. För att kompensera för avsaknad av bibliotek i området kan en utvidgning av bokbussarnas hållplatser ske, till exempel i Skra Bro och/eller Trulsegården. Därtill bedöms att uppsökande och läsfrämjande verksamhet är en möjlig åtgärd som kompenserar för en eventuell stängning av Trulsegårdens bibliotek.

Vid ett beslut om stängning av Trulsegårdens bibliotek kan kulturförvaltningen bidra till att fullfölja uppdraget om att folkbibliotek inte ska vara lokaliserade i skolor.

Förvaltningens förslag är att Trulsegårdens bibliotek stängs vid vårterminens slut och att lokalen lämnas under hösten eller senast vid årsskiftet 2024/2025 för att balansera kostnader för Hjällbo bibliotek i ny lokal. En stängning av Trulsegårdsskola genererar en årlig besparing om 1 200 000 kronor gällande lokalkostnader, vilket balanserar tillkommande lokalkostnader samt kostnader för leasing och teknik för Hjällbo bibliotek i ny lokal. Stängningen berör 1 årsarbetare vilket motsvarar personalkostnader med en helårseffekt om 570 tusen kronor. Med den stora personalvolym som förvaltningen har och med befintlig personalrörlighet och naturliga avgångar bedöms att berörd medarbetare kommer kunna erbjudas en redan finansierad tjänst inom avdelningen. I väntan på en lokal för ett mindre profilbibliotek eller servicestation i Björlanda bedrivs alternativ biblioteksservice i form av bokbusservice och uppsökande läsfrämjande arbete. Vidare föreslår förvaltningen att nuvarande staden-interna överenskommelse med grundskoleförvaltningen gällande lokal i Trulsegårdsskolan därmed sägs upp.

GÖTEBORGS STADS KULTURFÖRVALTNING

Anna Rosengren

Jonna Ulin

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Bibliotek och kulturhus